

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
TƏHSİL NAZİRLİYİ

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
TƏHSİL İNSTITUTU

Kapital Bank
BİRİNCİ BANK

Coğrafiya
aşağı yaş qrupu (8-9-cu siniflər)

Ad _____ **Soyad** _____

*İmtahan müddəti 180 dəqiqədir.

*1-10-cu suallar 3 bal, 11-20-ci suallar 4 bal, 21-30-cu suallar 5 bal ilə qiymətləndirilir.

*Hər səhv cavablandırılmış sual öz dəyərinin $\frac{1}{4}$ -i qədər bal aparır.

*Nəzarətçilərə yalnız cavab kartları təqdim olunur.

*Olimpiadanın nəticələrini www.olimpiada.edu.az saytıdan və ya təhsil aldığınız ümumtəhsil müəssisəsindən öyrənə bilərsiniz.

UĞURLAR!

10.03.2021

1. Vətən müharibəsinə qədər hansı inzibati rayonların ərazisi tamamilə erməni işğalı altında olmuşdur?

1. Qubadlı	2. Füzuli	3. Ağdam	4. Xocavənd
5. Zəngilan	6. Tərtər	7. Kəlbəcər	8. Laçın

A) 1, 5, 7, 8

B) 2, 3, 7, 8

C) 3, 4, 5, 6

D) 1, 2, 7, 8

E) 2, 3, 4, 6

2. Şəkildə təsvir edilən relyef formasına nəzər yetirərək doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

1. Ay erasında formalaşmışdır
2. Karst prosesinin nəticəsində formalaşmışdır
3. Relyefin yaşını öyrənmək üçün əlverişlidir
4. Ekzarasiya fəaliyyətinin nəticəsində formalaşmışdır
5. Yalnız cavan dağlarda formalaşır
6. Rekreasia imkanları mövcuddur
7. Respublikamızda bu tip relyef formasına rast gəlinir

A) 1,4,6

B) 3,6,7

C) 2,5,7

D) 1,2,4,5

E) 4,5,6,7

3. Amudərya çayının mənbəyi yerləşir:

A) Tyan-Şan dağlarında

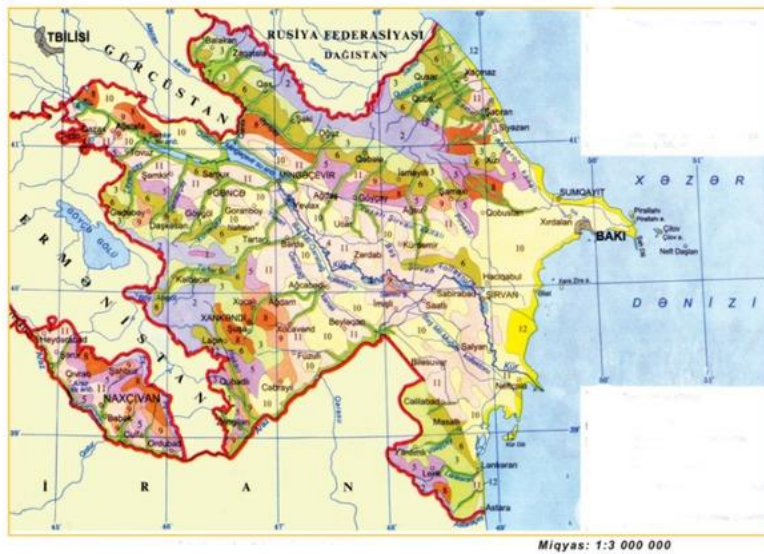
B) Himalay dağlarında

C) Altay dağlarında

D) Pamir dağlarında

E) Hindquş dağlarında

4. Xəritəyə nəzər yetirərək əsas hansı mövzudan bəhs etdiyini müəyyən edin.

A) Bitki örtüyü

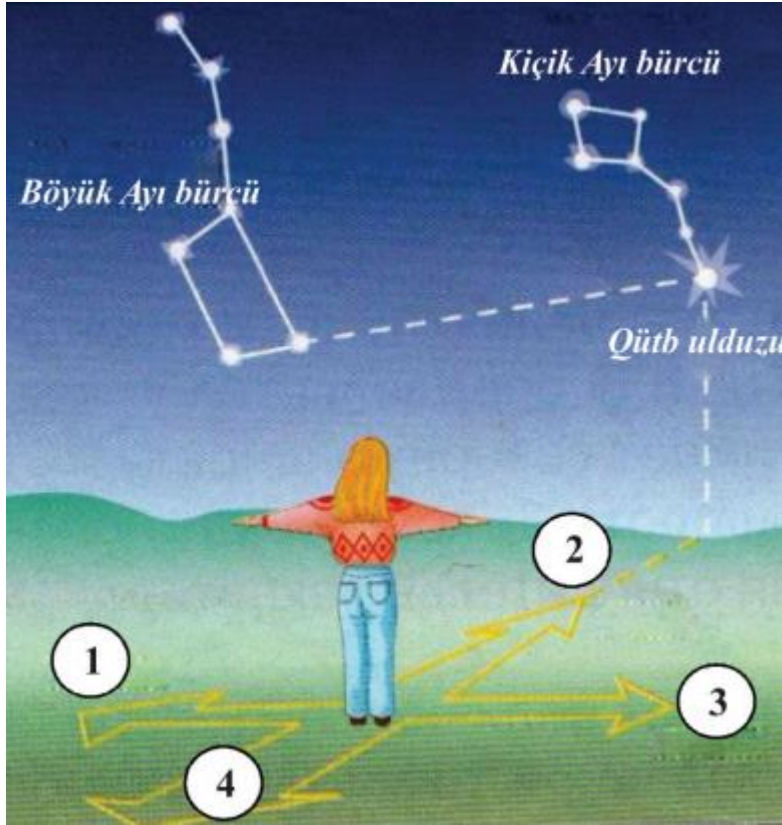
B) İqlim tipləri

C) Geoloji quruluş

D) Geomorfoloji quruluş

E) Hidroqrafik şəbəkə

5. Şekildəki formada, hansı ölkələrdə cəhətləri təyin etmək mümkün **deyil**?

- A) Çili, Zambiya, Qana, Namibiya
- B) Malavi, Mavritaniya, Yeni Zelandiya, Lesoto
- C) Uruqvay, Venesuela, Qayana, Anqola
- D) Argentina, Tanzaniya, Papua Yeni Qvineya, Timor-Leşti**
- E) Yeni Zelandiya, Paraqvay, Mozambik, Şri-Lanka

6. Tayfun küləklərinin müşahidə edildiyi adalar:

A) Rükü (Nansey), Filippin, Tayvan

B) Timor, Hokkaydo, Folklend

C) Hönsü, Qalapaqos, Balear

D) Vrangel, Kuba, Baham

E) Sokotra, Tasmaniya, Nyufaundlend

7. Xəritə sxemdə rəqəmlərlə göstərilən hansı iqtisadi-coğrafi rayonlarda tərkibində iki şəhər olan inzibati rayon və ya rayonlar var?

A) 2,3,4,8,9

B) 2,4,5,7

C) 1,2,5,6,7,8

D) 2,4,5,10

E) 1,2,3,5,6,9

8. Meşə sənayesinin mexaniki emal məhsullarını müəyyən edin.

1. Kağız	2. Karton	3. Faner	4. Spirt
5. Ağac tədarükü	6. Taxta-şalban	7. Skipidar	8. Mebel
9. Boya	10. Kanifol	11.Şpal	

A) 1, 2, 3, 4, 9, 10

B) 1, 2, 4, 7, 9, 10

C) 1, 2, 5, 6, 8, 11

D) 3, 5, 6, 8, 11

E) 3, 5, 7, 8, 10, 11

9. Cədvələ əsasən şərti işarələrlə təsvir edilmiş faydalı qazıntılardan, qeyri-filiz olanı hansı bənddə düzgün verilmişdir?

A)	
B)	
C)	
D)	
E)	

10. Həqiqi sahəsi 101728 km^2 olan coğrafi obyektin xəritədəki sahəsi 22 sm^2 -dir. Coğrafi obyektin şimal hissəsi ilə cənub hissəsi arasında qalan xəritədəki məsafə 36 sm olarsa həqiqi məsafəni hesablayın.

- A) 2448 km B) 792 km C) 4624 km
D) 2841 km E) 4328 km

11. Vətən müharibəsi zamanı işğaldan azad edilmiş ərazilərdə rast **gəlinməyən** iqlim yarım tipi

- A) Qışı quraq keçən mülayim isti
B) Qışı quraq keçən soyuq
C) Yay quraq keçən soyuq
D) Dağ-tundra
E) Qışı mülayim, yay isti və quraq keçən yarımsəhra quru-çöl

12. Ardıcılığın **pozulduğu** sıraları müəyyən edin.

1. Tikanlıçay → Türyançay → Kür → Xəzər
2. Şinçay → Əyriçay → Qanix → Kür
3. Bərgüşad → Həkəri → Araz → Kür
4. Qarqarçay → Tərtərçay → Kür → Xəzər
5. Kişçay → Əyriçay → Qanix → Kür
6. Həsənsuçay → Ağstafaçay → Kür → Xəzər
7. Oxçuçay → Bəsitçay → Həkəriçay → Araz
8. Əlicançay → Araz → Kür → Xəzər

- A) 4,6,7,8 B) 1,2,3,7 C) 1,5,7,8 D) 1,4,5 E) 1,2,3,6,8

13. Hansı dənizin sahilləri tədricən aşağı çökür və okean suları altında qalmaq təhlükəsi yaranır ki, bu ərazilər mürəkkəb mühəndis qurğu sistemlərinin köməyi ilə polderlərə çevrilir?

- A) Bofort B) Barens **C) Şimal**
D) Amundsen E) Tasman

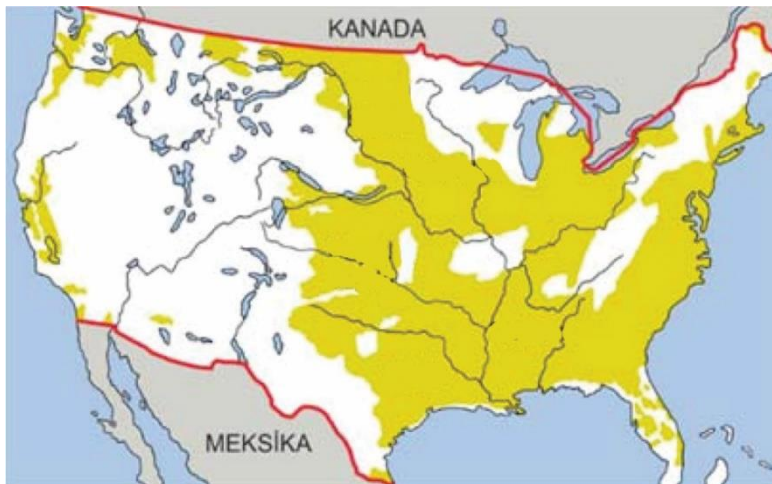
14. Afrika materikində yerləşən su anbarlarından **deyil**:

- A) Volta B) Nasir C) Kaborra Bassa
D) Kariba **E) Alta**

15. Mingəçevir su anbarını əhatə edən silsilələri müəyyən edin.

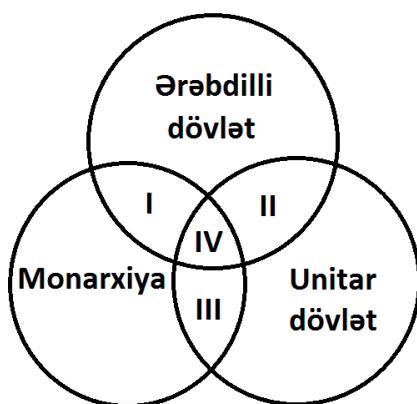
1. Palantökən 2. Qarameryəm 3. Ləngəbiz
4. Xocaşen 5. Bozdağ 6. Niyaldağ
A) 1,2,4 B) 3,5,6 C) 2,3,5 D) 1,5,6 **E) 1,4,5**

16. Xəritəyə əsasən, fərqləndirilmiş rənglə nə təsvir edilmişdir?

- A) Atlantik okeanının sutoplayıcı hövzəsi**
B) Rütubətlənmə əmsalının vahiddən böyük olduğu ərazilər
C) Dəyişkən rütubətli meşələr təbii zonası
D) Platformanın qalxan sahələri
E) Əkin sahələri

17. Eyler-Venn diaqramındakı uyğunluğu təyin edin.

1. Yəmən	2. Əlcəzair	3. Küveyt	4. Tacikistan
5. BƏƏ	6. Tailand	7. Malayziya	8. Tanzaniya
- A) I-8, II-6, III-3, IV-5
B) I-5, II-2, III-6, IV-3
C) I-7, II-1, III-8, IV-2
D) I-5, II-4, III-7, IV-3
E) I-1, II-2, III-4, IV-6

18. Şimali Amerika materikində yerləşən gölləri qərbdən şərqə doğru müvafiq ardıcılıqla sıralayın.

1. Miçiqa	2. Eri	3. Huron	4. Ontario
5. Yuxarı	6. Vinnpeq	7. Böyük Ayı	8. Atabaska
- A) 8, 6, 1, 2, 5, 4, 3, 7
B) 7, 8, 1, 6, 5, 3, 4, 2
C) 6, 7, 6, 5, 1, 3, 4, 2
D) 7, 8, 6, 5, 1, 3, 4, 2
E) 7, 8, 6, 5, 1, 3, 2, 4

19. Hündürlüklərinin azalmasına görə relyef vahidlərini sıralayın.

1. Efiopiya yaylası
2. Krım dağları
3. Qviana yaylası
4. Pireney dağları
5. Darfur platosu
6. Əjdaha (Drakon) dağları
7. Skandinaviya dağları

A) 6,1,3,5,4,7,2

B) 7,2,3,5,4,1,6

C) 1,6,4,5,3,7,2

D) 1,6,4,5,3,2,7

E) 2,7,3,5,4,6,1

20. Fikirlərdən neçəsi doğrudur?

- Yeni Zelandiyanın əhalisinin əsas hissəsi qərb sivilizasiyasına mənsubdur
- Tailand sahillərini iki okeanın suları yuyur
- Lesoto Tropik işıqlanma qurşağında yerləşir
- Misir və Əfqanıstan İslam dininə sitayiş edən ərəb ölkələridir
- Moqadişo şəhəri Bakı şəhəri ilə eyni yarımkürələrdə yerləşir.

A) Biri

B) İkisi

C) Üçü

D) Dördü

E) Beşi

21. Kanberra şəhəri üçün (35°c.e. , 149°ş.u.) doğru bəndi seçin.

A) X saat qurşağının orta meridianı ilə arasında olan ən qısa məsafə 71,7 km-dir.

B) 1:15000000 miqyaslı bərabərsahəli xəritədə paytaxtı olduğu ölkənin sahəsi 200 sm^2 -dir.

C) Mülayim iqlim qurşağının dəniz vilayətinin enliyarpaq meşələr zonasında yerləşir.

D) Yerləşdiyi qitənin ən böyük şəhəri və ən mühüm sənaye mərkəzidir.

E) Folklend adalarında günəş şüalarının maksimum düşmə bucağı müşahidə edildiyi gün, bu şəhərdə günorta vaxtı günəş şüalarının düşmə bucağı $78,5^{\circ}$ təşkil edir.

22. Xəritə-sxemədə təsvir edilmiş coğrafi obyektin, Tatar boğazı vasitəsi ilə materikdən ayrılan coğrafi obyekt arasındakı oxşar cəhət və ya cəhətləri müəyyən edin.

- I. Mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir
 - II. Mülayim musson iqlim vilayətində yerləşir
 - III. Aid olduğu ölkə inzibati ərazi quruluşuna görə federasiyadır
 - IV. Ərazisində cavan dağlar mövcud deyil
- A) I,II,III **B) Yalnız I** C) III və IV D) I,II,III,IV E) I və II

23. Bardarbunqa və Pinatubo vulkanlarının yerləşdikləri ölkələrə aid olan oxşar xüsusiyyətləri müəyyən edin.

- 1. Unitar inzibati-ərazi quruluşuna malikdir
 - 2. Əhalinin ümumi sayı 100 milyon nəfərdən azdır
 - 3. Adada və ya arxipelaqda yerləşir
 - 4. Əraziləri bir iqlim qurşağında yerləşir
 - 5. Sahillərini iki okean suları yuyur
 - 6. Hind okeanına çıxışları mövcud deyil
- A) 2,3,6 B) 2,4,5 C) 1,3,5 D) 2,3,6 **E) 1,3,6**

1. Günorta vaxtı kölgəsinin uzunluğu öz uzunluğuna bərabər olan şaquli basdırılmış dirəyin yerləşdiyi coğrafi enliklə, günəşin zenitdə olduğu coğrafi enlik arasında dərəcə fərqi 40° -dən böyükdür
2. Subtropik iqlim qurşağında savanna və seyrək meşələr təbii zonasına rast gəlinmir.
3. Yer kürəsinin orbit müstəvisinə meyillilik bucağının artması ilə əlaqədar olaraq 50° -lik paralel üzərində maksimum və minimum düşmə bucağı arasındakı fərq indikindən daha kiçik olar.
4. İnari gölü Mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.
5. İsti okean cərəyanlarının keçdikləri ərazilərdə okean səthinin düzluluğu artar və həmin ərazidə enən hava axınları formalaşar.
6. Nyufaundlend adası BMT-nin təhlükəsizlik şurasının daimi üzvi olan ölkəyə məxsusdur
7. Kalahari çökəkliyindəki eyniadlı səhranın yerləşdiyi ərazinin mütləq hündürlüyü Qaraqum səhrasının yerləşdiyi ərazinin mütləq hündürlüyündən daha çoxdur.

A) 2, 4, 7 **B) 1, 3, 7** C) 1, 2, 3, 7

D) 2, 4, 5, 6 E) 4, 5, 6

- Ölkə əhalisinin orta illik təbii artımı 1,3 %-ə bərabədirsə, bu ölkə təbii artımın II tipinə aiddir
- İşğaldan yeni azad olunmuş inzibati rayonların ərazisində Paleozoy yaşlı süxurlara rast gəlinir
- Müəyyən bir əlavə və ya yeni məhsulun istehsalına başladıqdan sonra əldə edilən üstünlük və ya əlavə fayda alternativ dəyər adlanır
- Yer kürəsinin xəyali oxu ətrafında fırlanma sürətinin azalması ilə Troposfer qatının qalınlığının azalması arasındakı əlaqə düz mütənəsibdir.
- Tropik iqlim qurşağında savanna və seyrək meşələr, həmçinin dəyişkən rütubətli meşələr təbii zonası mövcuddur

A) Biri B) İkişi C) Üçü D) Dördü E) Beşi

26. Düzgün olan bəndi seçin.

1. Azərbaycan Respublikasının sahəsi 1:2000000 miqyaslı xəritədə 246,5 paletka daması ilə təsvir edilir.
2. Tropik işıqlanma qurşağında yerləşən mərcan mənşəli adaların ümumi sahəsi, bu işıqlanma qurşağında yerləşən materik mənşəli adaların ümumi sahəsindən daha böyükdür.
3. Okean sularının duzluluğu və əhalinin hər min nəfərinə olan təbii artımı promille ilə (‰) hesablanır
4. Əsas iqlim qurşaqlarında havadan çökən yağıntı növləri müşahidə edilmir
5. Günəş Ekvator xətti üzərində zenitdə olarkən, günorta vaxtı eyni meridian çevrəsi üzərində yerləşən 30° şimal və cənub enliklərindəki relyef vahidinin səthində günəş şüaları eyni bucaq altında düşməyə bilər.
6. Düşməsi daha böyük olan çayın meyilliyi, düşməsi daha kiçik olan çayın meyilliyindən kiçik ola bilər.

A) 1,2,4 **B) 3,5,6** C) 2,3,5 D) 1,5,6 E) 2,3,4,5

27. *Heç bir iqlim vilayətinə bölünməyən bu iqlim qurşağında yağıntıların çox hissəsi ilin isti dövründə düşür, havanın orta illik temperaturu yer kürəsinin orta illik temperaturundan daha yüksək, buxarlanma qabiliyyəti buxarlanmadan daha böyükdür.*

Yuxarıda xüsusiyyətləri verilmiş iqlim qurşağının yayıldığı ərazilər ilə, Alyaska yarımadasında müşahidə olunan iqlim tipinin yayıldığı ərazilərin ümumi cəhət və ya cəhətlərini müəyyən edin.

- I. Bütün yarımkürələrdə rast gəlinir
- II. Havadan çökən yağıntı növləri üstünlük təşkil edir
- III. Hind okeanı sahillərində formalaşır
- IV. Intensiv suvarma həyata keçirilir

A) Yalnız III B) I,II,III C) Yalnız I D) II və IV E) I,II,III,IV

28. Bu dəniz Mezozoy qırışıqlığının mövcud olmadığı materikin sahillərini yuyur, eyni zamanda Orinoko çayının töküldüyü okeanda yerləşir və Fici adalarının yerləşdiyi okeanla yarımada vasitəsi ilə ayrılır.

Yuxarıda xüsusiyyətləri verilmiş dəniz ilə Neva çayının mənsəbinin yerləşdiyi dənizin ümumi cəhət və ya cəhətlərini yazın.

I. Səth suları donur

II. Gecə və gündüzün adi növbələşməsi pozulur

III. 22 dekabr tarixində gecə və gündüzün uzunluqlarının bərabər olduğu paraleldən eyni istiqamətdə yerləşirlər

IV. İnkişaf etmiş ölkələrin sahillərini yuyur.

A) I,II,III,IV B) II və III C) I və IV **D) Yalnız I** E) I və II

29. Təbii ehtiyatlardan səmərəli istifadə və ətraf mühitin qorunması üzrə beynəlxalq təşkilat adlanır.

A) NAFTA

B) OPEC

C) UNICEF

D) UNESCO

E) YUNEP

30. 45° şimal enliyində yerləşən limandan səhər saat 06:00-da çıxan gəmi şimal-qərb istiqamətində 3 saat hərəkət etdikdən sonra 5° sola meyl edir. Yeni istiqamətdə 3 saat getdikdən sonra 50° sağa döndü. Hal-hazırda gəminin kölgəsi göyertənin hansı tərəfinə düşür?

A) soluna

B) arxasına

C) önünə

D) sağına

E) kölgə olmayacaq

Doğru cavablar

1A 2D 3D 4A 5D 6A 7B 8D 9C 10A

11C 12A 13C 14E 15E 16E 17B 18E 19C 20C

21E 22B 23E 24B 25B 26B 27A 28D 29E 30C